

MAGYAR SZERZŐ DIDAKTIKÁJA JAPÁNUL

Szép külföldi sikert könyvelhet el a hazai pedagógiai kutatás; a tokiói Orion Press megjelentette *Nagy Sándor* Didaktikáját japán nyelven. A Didaktika nálunk, Magyarországon, pedagógus nemzedékek egyik legalapvetőbb és legnagyobb hatású tankönyve. Mind a tanárképzésben, mind a továbbképzésben évtizedeken át formálta és jelenleg is alakítja a legszélesebb pedagógus társadalom, benne mindenekelőtt a gyakorló pedagógusok didaktikai gondolkodását és metodikai alapállását. Számtalan a hivatkozások száma írásban és szóban; alig jelenik meg olyan, didaktikai kérdéssel, tantervelmélettel, a tanulással vagy átfogóbb szakmódszertani problémával foglalkozó publikáció, illetve e témakörökben alig hangzik el olyan előadás, amelyben kifejezett hivatkozás formájában vagy látenszen ott ne lenne Nagy Sándor Didaktikája. Számunkra ez már szinte magától értetődő. Annál izgalmasabb kérdés viszont, hogy mi késztetett a Didaktika megjelentetésére egy olyan kiadót, amelyik nem csak technikailag és gazdaságilag, hanem kulturálisan is a világ élvonalába tartozó országban működik. Mik lehetnek azok az okok, amelyek alapján úgy látták az Orion Press „pedagógiai piackutatói”, hogy a szó üzleti értelmében is hasznos vállalkozás a Didaktika megjelentetése?

Előbb azonban néhány szót a japán kiadás előzményeiről, létrejöttéről.

Köztudott, hogy a kecskeméti Kodály Intézet rendszeresen szervez külföldi pedagógusok számára is zeneoktatási tanfolyamokat. Ismert tény az is, hogy nagy a külföldi érdeklődés e tanfolyamok iránt, és rendszeresen részt vesznek rajtuk japán zenepedagógusok is. A japán alaposságot ismerve egyáltalán nem meglepő, hogy a japán csoportokban olyan szakember is részt vesz a magyarországi zenepedagógiai rendezvényeken, akinek elsőrendű feladata (vagy aki elsőrendű feladatának érzi azt is), hogy tájékoztadjék a magyarországi ének-zenei nevelés közvetlen zenepedagógiai és általánosabb pedagógiai alapjairól is. Mivel a magyar előadók és ének-zene szakos kollégák rendszeresen hivatkoztak Nagy Sándor Didaktikájára, felfigyeltek rá a japán vendégek. A további már a magyarul kiválóan beszélő *Hani Kjoko* asszony érdeme, aki a Didaktikát konkrétan is megismerve, felhívta rá a japán kiadó figyelmét, és a kiadó megbízása alapján lefordította japán nyelvre. A japáni kiadás technikai kivitelezéséről röviden és elismeréssel csak a következőket: elegáns keménykötés, hártýaborító, négy oldalon nyomtatott kartontasak (téka), a könyvben a szerző fényképevel és életrajzával.

Az izgalmas kérdésre pedig, hogy miért látta profitábilisnak a japán kiadó a megjelentetést, az előzetes információk alapján a következőket lehet mondani.

A fordítótól, Hani Kjoko asszonytól is kapott közvetlen információk szerint a japán pedagógusok számára – érthető okokból – elsősorban az angolszász pedagógiai irodalom és gondolkodás jelenti a külföldi pedagógiát. (A japán érdeklődés okai tehát egyúttal azt is tükrözik, hogy milyen kép alakulhatott ki Nagy Sándor Didaktikájáról egy angolszász vagy legalábbis angolszász befolyásolt pedagógiai gondolkodás tükrében.)

Az első és legalapvetőbb, hogy Japánban (és az angolszász pedagógiában) tulajdonképpen nem létezik egy olyan *szisztematikus didaktika*, mint Nagy Sándoré. Így a japán kiadás egyúttal kísérlet is: hogyan fogad be egy szisztematikus didaktikát egy olyan pedagógiai gondolkodási közeg, amely számára már maga a tény is új, hogy ugyanis létezik ilyen didaktika.

A konkrét tartalom vonatkozásában pedig Nagy Sándor Didaktikájának az az alapvető vonása jelenti talán a japán olvasó számára a legnagyobb relevanciát, hogy ez a didaktika a *pedagógiai realizmusra törekszik, és jut el* különböző áramlatok, nem egyszer divatok között, és e törekvésében olyan szintézist nyújt, ami egyrészt megfogható és realizálható a pedagógiai gyakorlat számára, másrészt pedig csakis a pedagógiai kutatástól várható el (és nem a gyakorló pedagógustól). További sarkalatos erénye e didaktikának, hogy a szintézisben jó érzékkel ragadja meg és a reális horderejüknek megfelelő súllyal építi be saját rendszerébe mindazokat az új felismeréseket, amelyek hosszú távon is ható tényezői az oktatásnak.

Így például már a hatvanas évek közepétől megjelent hazai kiadásokban kibontakozik a didaktika tárgyának egy olyan értelmezése, amely fokozottabban hangsúlyos, és beépít a rendszerébe két, hosszú távon is meghatározó faktort: az oktatásban a *tanulás irányításának* előtérbe kerülését és az *oktatás személyiségformáló funkcióját* (a didaktika tárgya a személyiség formálása irányított tanulás útján). Ez az alapállás nem csak a hazai pedagógiai gondolkodásban formáló erejű, hanem új megközelítés a japán olvasók számára, és minden bizonnyal meggyőző erővel hat egy önálló, rendszeres didaktika létjogosultságára vonatkozóan is.

Külön tanulságos egy japán pedagógus számára (de számunkra is), ahogyan beépül a *programozott oktatás* ebbe a didaktikába. E beépülés ugyanis azon az alapon áll, hogy mi az az érték az oktatás programozásában, ami a gyakorlatban, mégpedig a tömeges gyakorlatban is realizálható (szemben a programozott oktatás „hőskorának” csodavárássával és a csalódások utáni szinte teljes elvetéssel).

A *metodikai kérdéseknek* a saját korábbi állásponthez és más didaktikai felfogásokhoz viszonyított *szintetikusabb kifejtése* a mi számunkra újabb bizonyíték e didaktikai rendszer fejlődőképessége mellett, a japán pedagógus gondolkodását pedig abban az irányban formálja, hogy ráirányítja figyelmét a *szervezeti formák, a módszerek és az eszközrendszer egységére* illetve egységbe hozására mint alapvető követelményre.

Arra is vállalkozott a könyv szerzője, hogy didaktikájában *általánosabb módszertani szempontból vizsgálja a modern oktatástechnikai eszközöket*. A metodikai és eszközkérdések integráns kezelése szintén olyan gondolat a didaktikában, amely nem csupán annak fejlődését jelzi, hanem az oktatás és eszközfejlesztés, eszköztervezés gyakorlata számára is hosszú távon érvényes alapelvként fogadható el. Különösen is nagy jelentőségű azonban ez az alapelv olyan ország pedagógusa számára, ahol az eszköztervezés és eszközgyártás elsősorban üzleti vállalkozás, következésképp egy széles skálájú és metodikailag nagyon

eltérő koncepciókat (vagy semmilyen metodikai koncepciót sem) képviselő kínálatból kell kiválasztania a gyakorló pedagógusnak a számára szükséges és megfelelő eszközöket.

Minden bizonnyal új az angolszász pedagógiához szokott japán olvasó számára, hogy a felfedezéssel VAGY irányított tanulás (Bruner vagy Skinner) kérdésben is egészséges, a gyakorlat számára realizálható *is-is* megoldásra törekedik Nagy Sándor didaktikája.

Esetenként viszont nehézséget okozhat Japánban, hogy ez a didaktika a tárgykörébe tartozó problémákat nem csupán pszichológiai kiindulásból vagy nevelésfilozófiai alárendeltségben közelíti meg (ahogyan ez az angol nyelvű szakirodalomban szinte kizárólagos), hanem filozófiai, elsősorban ismeretelméleti alapokra is támaszkodik. Ez a tény egyébként a japán fordítás egyik küldetésének is felfogható: konkrét szakmai problémák vizsgálatán és megoldásán keresztül közelebb hozza a dialektikus materialista filozófiai szemléletet, gondolkodást, problémamegoldási módot a japán olvasóhoz.

A japán kiadás során tovább lehetne még taglalni több olyan alapvető és fontos eredményt, amivel az utóbbi időben gazdagította a szerző tudományterületét (mint például az oktatási folyamat kibernetikai, rendszerelméleti, szociológiai aspektusai kidolgozásának irányában tett lépései).

Amikor ismételten gratulálunk a szerzőnek, és könyve japán kiadásában egyúttal a magyar pedagógia jelentős külföldi sikerét is látjuk, őszintén kívánjuk, hogy még további, hasonlóan szép sikereket érjen el a szerző és minél több hazai pedagógiai munka.

Varga Lajos